PROFESORUL ALEXANDRU GAFTON ŞI SPIRITUL ŞCOLII FILOLOGICE IEŞENE

Prof. univ. dr. Gheorghe Chivu,
Universitatea din Bucureşti,
Cercetător ştiinţific principal la Institutul de Istorie şi Teorie Literară „George Călinescu" al Academiei Române
Membru corespondent al Academiei Române
gheorghe.chivu@gmail.com

Profesorul Alexandru Gafton este descendent şi foarte bun continuator al şcolii filologice ieşene, în care cercetarea lingvistică şi investigaţia filologică se luminează reciproc, istoriei limbii fiindu-i alăturate, în buna tradiţie a lui Alexandru Philippide şi, desigur, a lui Bogdan Petriceicu Hasdeu, ştiinţa investigării textelor vechi, dublată de cunoştinţe solide de lingvistică generală şi de filosofie a limbajului.

Îndrumat, la începutul carierei universitare şi în primele sale cercetări, de lingvistică diacronică şi de filologie românească, de către cunoscutul profesor Vasile Arvinte, Alexandru Gafton a debutat cu un foarte bun studiu asupra *Hipercorectitudinii* (tipărit la Iaşi, în anul 2000). Prilej de evaluare a coeziunii sistemului limbii şi a puterii de influenţă a normei, cartea evidenţia o aplecare timpurie a autorului către interpretarea inovatoare a faptelor de limbă înregistrate în textele vechi.

Asupra acestor texte, a căror cercetare a fost şi rămîne o piatră de încercare pentru orice filolog autentic, s-a oprit constant şi Alexandru Gafton.

Deprinzînd tainele investigaţiei filologice sub îndrumarea mentorului său, profesorul Alexandru Gafton a studiat şi a editat *Codicele Bratul*, cel mai vechi miscelaneu românesc cunoscut,

BDD-V2283 © 2016 Editura Bibliotheca
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:50:50 UTC)

atenția sa fiind centrată (în volumul tipărit în anul 2003) asupra copiei manuscrise a *Apostolului*, pe care a transcris-o, alăturat reproducînd, pentru prima dată, şi părțile corespunzătoare din *Praxiul* coresian.

A lucrat apoi într-o echipă din care au făcut parte, alături de profesorul Vasile Arvinte, un istoric de primă mînă, profesorul Ioan Caproşu, şi un filolog de excepție, regretatul Neculai Ursu, fără de care investigația vechilor noastre scrieri literare ar fi fost mult mai săracă, pentru a reedita şi studia din perspective multiple, două monumente ale scrisului nostru vechi, *Biblia de la Bucureşti* (tipărită, în două volume, în anii 2001 şi 2002) şi *Palia de la Orăştie* (primul volum, consacrat editării textului tipăriturii din 1582, apărînd în anul 2005).

Preocupat de cercetarea filologică, respectiv de editarea unor texte reprezentative pentru scrisul vechi românesc, Alexandru Gafton nu a putut, nu a vrut să ignore evoluția normelor exprimării literare româneşti. Depăşind însă preocupările curente ale unui istoric al scrisului nostru vechi, profesorul a fost constant atras de investigarea efectelor avute de tehnicile de traducere utilizate în perioada veche a culturii româneşti asupra formei textelor cunoscute.

Astfel, cercetarea limbii *Apostolului* transcris din manuscrisul *Bratul* în comparație cu *Apostolul* coresian, cu textul cuprins în manuscrisul numit *Codicele Voronețean* şi cu aşa-numitul *Apostolul Iorga* i-a prilejuit lui Alexandru Gafton o analiză de tip diacronic a normelor românei literare, în încercarea de a evidenția, pornind de la variațiile de ordin diatopic, cauzele diferențelor existente între texte. Analiza a stat la baza volumului intitulat *Evoluția limbii române prin traduceri biblice din secolul al XVI-lea* (apărut în anul 2001). Studiind apoi, în cartea intitulată *După Luther. Edificarea normei literare româneşti prin traduceri biblice* (apărută în anul 2005), relația dintre textul *Paliei de la Orăştie* (1582) şi originalele acesteia, Alexandru Gafton a conturat atitudinea traducătorilor față de textul religios şi a încercat să identifice

BDD-V2283 © 2016 Editura Bibliotheca
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:50:50 UTC)

impactul avut de tipul de traducere adoptat asupra evoluției aspectului literar al vechii noastre limbi de cultură. Iar contribuția traducerii textului biblic la constituirea vechilor norme literare a format subiectul volumului *De la traducere la norma literară* (tipărit în anul 2012).

Istoric al limbii române şi filolog cu largă deschidere, profesorul Alexandru Gafton a vrut să ofere şi altora posibilitatea de a descoperi tainele şi frumusețea filologiei, înțeleasă în sensul larg, cuprinzător şi nobil totodată al acestei discipline.

A făcut-o prin lucrările abia menționate, dar a adăugat edițiilor şi studiilor consacrate textelor noastre vechi cîteva traduceri ale unor lucrări care l-au interesat direct, ca sursă de idei şi mijloc de lărgire a orizontului ştiințific. Menționăm doar trei titluri, Henry Fairfield Osborn, *De la greci la Darwin,* 2014; Arsène Darmsteter, *Viața cuvintelor studiată în semnificațiile lor,* 2015 şi James Mark Baldwin, *Darwin şi ştiințele umaniste,* 2015, în colaborare, a căror versiune românească este lămuritoare pentru orientarea recentă a profesorului astăzi omagiat către filosofia cercetării ştiințifice.

Profesorul Alexandru Gafton a militat totodată pentru unirea eforturilor, niciodată suficiente, ale specialiştilor, din păcate din ce în ce mai puțin numeroşi, care s-au lăsat atraşi de tainele culturii noastre vechi. O cultură care poate fi adecvat studiată şi corect înțeleasă, în complexitatea ei, doar corelînd, din perspective de analiză complementare, eforturile lingviştilor, filologilor şi teologilor de diverse confesiuni. Rezultatul, cu totul notabil, l-a constituit organizarea Conferinței Naționale „Text şi discurs religios", reuniune ştiințifică anuală ajunsă în acest an la a IX-a ediție.

Iar interesul său pentru lingvistica diacronică a dat naştere publicației *online Diacronia*, singulară în spațiul nostru ştiințific.

BDD-V2283 © 2016 Editura Bibliotheca
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:50:50 UTC)

Sunt considerațiile formulate în rîndurile precedente dovezi ale unei activități prestigioase, desfăşurate de către un profesor şi cercetător ce merită fără rezerve omagiat.

Şcoala filologică ieşeană continuă să aibă, pe linia deschisă de Alexandru Philippide şi în spiritul integrator al lingvisticii cu filologia, personalități didactice şi ştiințifice de prim rang. Probează şi întăreşte această constatare profesorul Alexandru Gafton.

BDD-V2283 © 2016 Editura Bibliotheca
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:50:50 UTC)